

Ronald David Laing

7 Ekim 1927- 23 Ağustos 1989

Laing aslında antikahramandır. Psikiyatri mesleğine hayatının son birkaç yılına kadar sıkı sıkıya bağlı kalmış ama Antipsikiyatrinin birkaç kurucusundan da biri olmuştur. Kendi çocukluğu ve erişkin hayatı ağır psikiyatrik sorunlar, çok sayıda mutsuz eş, ondan nefret eden çocuklarla doludur ama zamanımızın kapitalist çekirdek aile yapısının insanı insanlıktan çıkaran şiddetini en iyi çözümleyenlerden biri olmuştur. Ağır depresyon atakları ve alkol sorunlarıyla boğuşarak geçirdiği hayatı boyunca psikiyatrik hastaların tımarhanelerden çıkarılıp toplum içinde insan gibi tedavi edilmeleri için çabalamıştır.

Glasgow yakınlarında tipik bir İskoç kasabası olan Govanhill’de doğan Laing’in hayatı bilimsel üretiminin bir antitezi gibidir. En önemli çalışmaları aile yapısı hakkındadır ve kendi ailesi en hafif deyimle tuhaftır. Babası kardeşiyle birlikte havaya uçma denemeleri yapan ve sık sık depresyona giren bir elektrik mühendisidir. Annesi ise komşularına göre “*delinin biridir*”. Laing bir röportajında henüz 5 yaşındayken anne ve babasının ona, Noel Baba diye bir şey yok, diyerek çocukluğun keyfini çıkarmasını engellediklerini, annesinin sevdiği oyuncaklarını kırdığını anlatmıştır.

Kendisinin kurduğu aile(ler) de tuhaflıklar, karmaşalar, psikiyatrik sorunlarla tıka basa doludur. Yaptığı 4 evlilikten 10 çocuk sahibi olmuştur. Ne eşleri ne de çocuklarıyla iyi ilişkileri olabilmiş, çocukları onun olabilecek en kötü ve duyarsız baba olduğunu söylemişlerdir. Oğullarından biri yaşadığı tüm sorunlardan Laing’i sorumlu tutarken, ölümünden yirmi yıl sonra bile, babasından “*bizim yaşadığımız aslında bir ironidir, dünyanın aile terapilerinin kurucusu olarak bildiği adam baba ve koca olarak beş para etmez biriydi*” diye söz etmiştir. Çocuklarının kimi intihar etmiş, kimileri ise hayatları boyunca psikiyatrik sorunlarla boğuşmuştur. Aynı Laing, çekirdek aile için, “*bebek, anne babanın sevgi denilen ama gerçekte şiddetten başka bir şey olmayan güçleri altında tüm potansiyelleri tahrip olarak büyür*” diye yazmıştır.

Sık sık ağır depresyon atakları geçiren, uzun yıllar boyunca bağımlılık düzeyinde alkol kullanan, gizlice hastalarına da verdiği LSD gibi yasadışı maddelerden kendisi de kullanan Laing’in doktorluk yetkisi, ölümünden 2 yıl önce bir hastasının görüşmede alkollü olduğu ve kendisine sarkıntılık yaptığı şikayeti nedeniyle alınmıştır.

Tıp fakültesi eğitimini bitirme sınavından kalan ve bir yıl sonra zor bela mezun olan Laing, psikiyatr olduktan sonra Britanya ordusunda birkaç yıl çalışmış, astımı nedeniyle savaş bölgesinde çalışamaz raporu verilince bir süre bir sivil hastanede psikiyatrik yaptıktan sonra dönemin ve halen psikoterapinin en etkili merkezlerinden Tavistock Kliniğine kabul edilmiş ve psikanalist olmuştur.

Peki bu kadar karmaşık, sorunlu, hastalıklı gibi görünen kişisel hayatına karşın Laing’i psikiyatrinin en büyük isimlerinden biri yapan dehası neydi? İlk ve en kısa yanıt, psikiyatri hastalarını tanı koyulup tedavi verilecek birer hasta olarak görmek yerine önce onları anlamaya, onlara insan muamelesi yapmaya çalışmasıdır. 1964 yılında Ortodoks psikiyatri kuramları ve tedavi yöntemlerinin tümünü reddederek arkadaşlarıyla birlikte halen etkinliğini sürdüren Philadelphia Birliği’ni (Philadelphia, Yunanca kardeşçe sevgi anlamına geliyor) kurarak toplum temelli ruh sağlığı sistemini uygulamaya başlamıştır. Tedavi sisteminin ilkesi hastaları toplum içinde ve o zamanın biyolojik tedavilerini uygulamadan psikoterapi yöntemleriyle tedavi etmektir. 1960’lı yıllarda psikiyatrik tedaviler için kullanılabilecek hemen hiçbir ilaç yoktu. Hastalar çok uzun yıllar “tımarhanelerde” tutuluyordu. Özellikle Şizofreni gibi ağır psikiyatrik hastalıklarda “*insülin koma tedavisi*” (hastaya yüksek doz insülin yapılarak kan şekerini komaya girecek denli düşürüp, sonra yeniden damar yoluyla şeker verilerek hastanın komadan çıkarılması) gibi bu gün en basit deyimle, zalimce denebilecek uygulamalar dışında bir tedavi seçeneği yoktu.

Laing’i büyük yapan psikiyatrik hastaları, topluma ayak uyduramayan zavallılar olarak gören Ortodoks anlayışı yıkıp, toplumsal yapının insanın özdeğerini ve varlığını yıkıcı etkilerine karşı mücadele etmeye çalışan, insan olmaya ve insan kalmaya çalışan bireyler olarak görmesidir.

Antipsikiyatrinin birkaç kurucusundan biri olan Laing, hayatı boyunca psikiyatrinin bir tıp disiplini olduğunu savunmuş, sadece psikiyatrinin değil tüm tıbbın aşırı biyolojik indirgemecilik nedeniyle bir iyileştirme, şifa aygıtı olmak yerine var olan insanlık dışı kapitalist sistemin koruyucu bekçilerine döndüklerini ve asıl özlerine insanı özgürleştirmeye yönelmeleri gerektiğini iddia etmiştir. Ancak hayatının son dönemlerinde aşırı alkol, LSD kullanımı gibi etkilerle ve belki de tüm çabalarına rağmen tıbbın ve psikiyatrinin geldiği noktanın yarattığı hayal kırıklığıyla birlikte psikiyatrik hastaları özellikle de şizofreni hastalığı olanları “*zamanımızın peygamberleri*” olarak tanımlamış ve aşırı mistisizm içinde psikiyatriden tümüyle kopmuştur.

RD Laing, Türkçe’ye de çevrilen Bölünmüş Benlik ve Yaşantının Politikası adlı kitapları ve diğer eserlerinde kapitalizmin insanın doğasını, ruhunu ve özgürlüğünü nasıl parçalayıp, unufak ettiğini, çekirdek ailenin devlet aygıtının tahakkümü altında insan yavrusunu nasıl insanlıktan çıkardığını derin bir gözlem, eşduyum ve devrimci bir bakışla çözümlemiştir. Kahraman kavramını yıkmıştır ama kahramanca; hangi bilimsel disiplinde olunursa olunsun, kendisine öğretileni tek gerçek olarak kabul etmeyip sürekli “doğru” denilen statükoyu eleştirel olarak değerlendirip, teknisyen bilimci değil, üretici devrimci olmanın yolunu hayatıyla göstererek.

Selçuk CANDANSAYAR

Psikiyatri Profesörü